

rülöttünk, tőlünk alig néhány száz kilométerre, annak a felismerésével, hogy bár a nagy dolgokat nem tudjuk alakítani, emberségünk vagy embertelenségünk megpróbáltatásai igenis esszenciálisan meghatározzák létünk kritériumait, sőt önbecsülésünket is.

A képregény műfaji keretei természetesen nem engedik meg a mélyebb összefüggések feldolgozását. A művek főhőse maga a szerző, aki az úgynevezett „elveszett nemzedék” tagjaként rövid tanulságokat von le a vele megesett egyszerű történetekből. Lehetne akár az eszmélő és lázadó ember generációs archetípusa is, míg az általa megfigyelt magatartásminták általában a megtévesztettek közül kerülnek ki. Esettanulmányainak gyűjtőpontjában a pszichológiai síkon kivételül történetek szereplői állnak, és a sok keserűségbe Zograf rendre humort és derűt elegyít, mert tudja, hogy (ön)íronia nélkül lehetetlen túlélni. „Nem az ex-kommunista vezetők által irányított »néphadsereg« és a neofasztizta szabadcsapatok vérengzései, az etnikai tisztogatásokat kísérő politikai hazudozások vagy az emigránsok és menekülttáborok érdekelték, hanem a hivatalosan nem háborúzó Szerbia lakosainak sanyarú élete” – jegyzi meg Lantos László az kötet előszavában.

Zograf *Pszichonauta* című kötet naplószerű vallomás egy rendkívüli történelmi intervallum emberi

mozzanatairól. Tudtommal az egyetlen hiteles műfaji teljesítmény, amely arra vállalkozott, hogy atipikus eszközökkel tegyen tanúságtételt egy szomszédos ország kollektív történelmi traumáiról.

SZOMBATHY BÁLINT

(Fordította *Triceps, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2006, 144 oldal, 2400 Ft*)

ALVA NOTO – RYUICHI SAKAMOTO:

Insen

Carsten Nicolai, a finn hang- és képzőművész nem először készített közös lemezt a világhírű japán zongoristával, Ryuichi Sakamotoval. 2003-as nagysikerű *Vrioon* albumuk megjelenése után Nicolai már jelezte érdeklődését egy újfajta digitális utómunka kialakítására, amit a következő anyaguknál használna. A két végletes koncepció helyett – melyek a szükségszerűen fele-fele arányú, vagy az elektronikus, vagy akusztikus oldal zsarnokoskodásán alapuló fúziós elektroakusztikus zenében nyilvánulnak meg – valami egyedülállót sikerült létrehozniuk.

Legutóbbi albumuk, a német Raster-Notonnál megjelent *Insen* új, harmonikus és párbeszédeselektroakusztikus zene. Eddig külön szerepet játszott Nicolai minimalista, rit-

mizált, apró vagy szétterjedő digitális szinuszgörbe alapú hangjaival és Sakamoto is mindvégig akusztikus hangszere mögött maradt. Most azonban Nicolai laptopján megdolgozta a zongora hangjait is, valós időben és valós térben megvalósíthatatlan, ámde ízében ugyanolyan finom formákká alakítva, saját digitális hangszerparkjában megalkotott mintái mellé igazítva őket. A folyamat azzal zárult le, hogy Sakamoto a már félkész darabokra ismét rámuzsikált, ez a hanghalmaz pedig radikálisabb utómunka nélkül tetőzte be a művészek egymást kiegészítő koncepciójának szerkezetét.

Az elméleti ismertető után jöjjön maga a lemez, amely az *Aurorával* indul. A zongora várakozással teli behangosodása után máris a hangjának egy darabját virtuális hurokba kötő szekvencia szólal meg, az e fölé leütött pár billentyű a folyamatos kezdetet gyászolja. A kattánásokká redukálódó ritmusok és a szabályozott, környezetükből kiszakított zongorahullámok visszafogottan járják el rutinos hajnali táncukat. Az a fakó fény tűnik a hallgató szemébe, ami túlságosan más szépségű számára ahhoz, hogy érezze örökérvényűségét: a *Morning* már sokkal statikusabb, a mozdulatlanság hangkörei csendülnek fel az apró, pattogó elektronikus szekvenciák végtelenbe mutató csomóponthalmazai által, melyekbe újra és újra beleszöppen egy-egy, még akusztikus zongoraleütés is.

Logic Moon és *Moon*. Máris itt az este, és ebben sincs semmi meglepetés. A hangulat itt a maga nemében patetikussá fokozódik: az elvágott zongoraminták egyre harsányabban rajzó hullámokban érkeznek, feléled az estében a zene, mert a város már a másik oldalára fordult. A *Moon* sebesszi pontossággal megalkotott ritmusszekvenciái gépies érzékiséggel járnak-kelnek a már közben megérezett éjszaka halk világában. A lemezre oly jellemző „montázstechnika” ezután is megmutatkozik. A *Berlin* című számot már Alva Noto berlini stúdiójában vették fel, míg az előzőeket a híres író, Leon Feuchwanger Los Angeles-i Aurora villájában rögzítették (íme az *Aurora* újabb szemantikai szintje), amely halála után világhírű kulturális központtá vált: Brecht, Huxley, Döblin és Chaplin is jártak ott, hogy csak pár nevet említsek. Az ő lábuk nyomára, a kultúra lábnyoma mellé tették le ezt a lemezt, készítésének helyét művészetük szemüvegén keresztül nézve. A *Berlin* tehát ellenpontos „helyszínváltásával”, a benne beúszó madárénekek pedig fellángoló romantikával rohan neki az urbánus, digitális hangkörnyezetnek. Amint láthatjuk, a lemezen mindennek funkciója van.

A *Iano* lassan előkészíti felszisszenő, finomra szűrt és ritmizált felerzajával és szinte már csilingelő perkusszív elemeivel az *Insen* végét. Zongorahangjaink sűrögnek, mint-

ha valami nagy befejezést jósolnának, ez azonban bizonyos értelemben elmarad: a majdnem háromperces, albumot záró *Avaol* filmszerű, a felvételi zaj öleléséből kedvesen búcsúzó, digitálisan csak éppen hogy átalakított akusztikus dallamot nyújt át nekünk, majd itthagyt minket. Ismét a szakadatlanul közeledő mindennapok fényé-

be kerülünk, tovább gondolkodva a történeteken. Az *Insen* tehát egy egységes, tartalmas, és hangulatos elektroakusztikus lemez, amelyet bátran ajánlok bármilyen zene szerelmesének.

HARGITAI ANDRÁS

(*Raster-Noton – Neon Music, 2005, 43 perc, 2500 Ft*)